

24411

24411

VÄRMLAND
=====

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

Gustav Adolf

30/5 1960

Larsson, Sten, 1960

Svar på ULMA:s frågelista M 25 Jaktens och
fiskets betydelse för hushållningen
med alf.ordlista

14 bl.4:o

11672

Frågelistsvar(M25) Jakten och fiskets betydelse för hushållningen.

Värmland

Fisket, jämte jakten, spelade en stor roll för hushållningen förr. Detta berodde på flera orsaker. Långa vägar till handelsbodarna, som dessutom ej hadde några animaliska produkter utom s.k. Amerikanskt fläsk, som många hadde en viss aversion mot på grund av att man påstod att det utgjordes av 'slaktade negrer', som saltades och såldes hit. Det var väl kanske ej så många som trodde att det skulle vara så, men ryktet gjorde att man betraktade fläsket med en viss misstro. Dessutom, vilket var nog största bidragande orsaken, förtjänsterna voro så låga, att man faktiskt ej hadde råd att bestå sig med något extra i sovelväg, då man hadde möjligheter att ta sovlet ur sjöarna och skogarna. På den tiden var det också rikligare med villebråd i skogarna och sjöarna voro fulla av fisk. Därför, när någon startade ett nybygge, blev det långt inne i skogarna där viltet var mera ostört och nära något fiskevatten. Dessutom byggdes gärna på högt belägna platser, detta för de ej voro så frostlanta som lägre liggande platser.

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

Fisket var också mycket mer givande förr än numera. De som höllo 2
på med fisket vårdade sig också om fiskbeståndets bevarande med
att lägga ut vasar i sjöarna för lektiden. Där stränderna voro så
tillräckligt djupa, fällde man stora träd från stranden och ut i
vattnet. Dit drog sig fisken under lektiden och lade sin rom. Yng-
-len höll sig där sedan en lång tid efter kläckningen, men även stor
fisk drog sig dit för att fånga ynglet. Där, på sådana platser, var
bästa stället för metning och hade man god tur, kunde man på des-
sa platser få rätt god fångst med metning. Denna sysselsättsättning
var dock mera 'roskullsbetonat' än det övriga fisket, vilket sked-
de med nät, för mindre fisk, aborre, mört o. s. v. Den större fisken, som
gädda, t. ex. fångades med därtill avsedda grövre nät, vilka lades
tvärs över mindre vikar, utom vassruggar o. d. Sedan rodde ^{man/} inom
och med en s. k. 'puls' - lång stör med en grövre trissa i en än-
den- slog i vattnet och på så vis drev gäddorna fram till nätet
eller näten och på så vis fångades. Under gäddans lektid, vilket
brukade ske omkring islossningen, fångade mycket gäddor på nät
vilka lades ut på de platser där man beräknade gäddorna hålla till
under lektiden. Näten lades ut ena dagen och vittjades dagen därpå.

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

De gäddor man på så vis lyckades fånga innan ~~innan~~ sjöarna rensats, kallades 'isgädda' och var ansedd som en stor lækkerhet. Då lövet började spritta ut, sades att det var en ny kull av gäddor som lekte, denna kallades 'löv-gädda' och togs som de andra på nät.

Under abborrens lektid fångades den i mjärddar, 'kuper' som de kallades och var gjorda av garn, men mest av unga videspön. ('spökuper').

I dessa fångstredskap kunde det även hända att man ^{fick} både gäddor och lakar som gått in för att få sig ett gott mål. Svirvlar, eller drag, som det även hette, roddes under sommaren och voro myc-

^{et} fiskliga. De abborrar som fångades under leken, brukade ibland torkas och gömmas till vintern då ^{de} koktes och äts. Då man fick mycket gäddfisk, brukade man även torka den och ^{den} gömdes tills hösten och vintern, då den lätades som när man brukade luta lutfisk. Mört, som togs i stor mängd under dess lektid, var ansedd som ogräsfisk, men man gav den till hönsen och svinen om man hadde sådana. Ibland brukade man rensa den ^{från} fenor, huvud och inälvor och hackades små, eller maldes på köttkvarn och stektes som fiskbullar.

Många nybyggare hadde ej annat att livnära sig på än vad man fick ur skogen och sjöarna, äminstone innan man kom så långt att

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Fgl. M 25

man kunde ha några husdjur får att seda erhålla produkter däri-
från.

*da ä' fol inga konst te kläsa, så lång från a
fjäl a fisk, a fät löpda fjäl a skogän*

(Dä ä inga konst å klara sej så länge sjöarna ä fulla å fisk, och kött springer då fullt å i skogarna.) Så kunde svaret bli, om man ömkade sig över någon som skulle flytta långt in i skogen för att slå sig ned.)

Någon avyttrig² av fisk, förekom sällan ty var och en fiskade åt sig vad han behövde. Det var reha undantagsfall att något sådant inträffade. I en del sjöar fanns storsik och de som kände till sikens lekplatser kunde då fånga. Som det var mera sällsynt fisk,

kunde det hända att man fick sälja till någon längre bort boende. Ja, det kunde till och med hända, att man for ända till Hagfors för att sälja sik, om man lyckats fånga något större parti. En gubbe som brukade fiska sik om höstarna brukade fara till Hagfors och sälja. En gång tyckte emellertid Hagforsarna att fisken han sålde var både gammal och skämd, varför det ej blev någon affär. Hemkommen beklagade han sig och sade:

-Nu far ja allri till Hagfors och säljer nån fisk. Nu far ja te di storrer samhälla, Gunnersval eller Gustavsfors. "Samhället Gunnersval", (Gunnerudsvallen, en gammal sätervall som låg på Gunneruds utskogar i Ekshärad) utgjorde blott en ensam stuga, ungefär mitt emellan Gustavsfors och Geijersholm. Gustavsfors, var det lilla

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

för många år sedan nedlagda bruket i norra delen av socknen. En skogsarbetare vid Gustav Adolfs kyrka, hadde till uppgift att varje vår, dagäddorna lekte, fånga och sända till herrgården vid Uddeholm. För detta erhöill han 2.50 pr dag under fångsttiden, som brukade brukade räcka en vecka ungefär. Skogvaktaren på platsen tog emot fisken för vidare befordran till Uddeholm, samtidigt han kontrollerade att han skötte om fisket dagligen.

Det var klart, att då så många var beroende av fisket, att osämja uppstod om fiskevattnet. Man hämnades då genom att förstöra varandras fiskredskap, vittja och stjäla fisken för varandra, slå sönder eller sänka varandras ekor o.s.v.

Många som höllos i skogarna med arbete brukade också jaga och fiska för sitt uppehälle och för att slippa anlita hemmets små resurser. Det inträffade ofta att exempelvis kolare som voro sysselsatta med sina milor frampå eftersommaren, brukade sitt matförråd ur skogen och sjöarna, så att de blott hämtade potatis och bröd hemifrån. Längre frampå hösten, upphörde fisket, men då brukade de vara välförsedda med nedsaltad fisk (och kött) så att det räckte ej blott för arbetet med milorna, utan även ett bra tag till sovel hemma. En särskild läckerhet ansågs den aborre vara som togs under lek-tiden då den inföll samtidigt potatissättningen. Då sättpotatisen skulle i jorden, brukade man skära de större i bitar, så att var bit innehöll "ögon". Den del av potatisen som ej hadde sådana "ögon", eller groddar, gömdes till kokning och kallades "äppelrever", vilka voro ansedda som stor läckerhet tillsammans med "kupaberer". Så kallades aborren man tog i lektiden med mjärdar av videspön-kuper. (Varför man skar potatisen i bitar, var för att dryga ut förrådet av sättpotatis.) Ett allmänt ordstäv om denna maträtt var detta:

äppelrever a kupaberer a da bäst som en får
Ibland kunde man tillägga: "nast kvinfolk"

De fisksorter som förekommo i socknens sjöar, voro de mest vanliga. Aborre, Mört, Gädda, Lake, Äl, Löja, Siklöja och Gråsik. De mest vanliga fångstredskapen voro nät, som man band själva, de förut omnämnda mjärdarna "spökuper", samt metrevar gjorda av hästtagel eller grov sytråd. Svirvlar, drag, som de även kallades, voro även i bruk för att fånga gäddor, fast det var ej alla vatten som voro lämpliga

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

på grund av den bråte som brukade finnas. Dessutom fanns det ej
ekor i alla sjöar och tjärn. Då satte man ut ståndkrokar från land
med levande bete. *störkråk, störkråken, störkråkan, störkråka*

6

(m.)] Mesta gäddorna togs dock under lektiden, vilka på en del stäl-
len torkades och gömdes till vintern som förut omnämnts. År 1934, såg
jag på en vind i en gård en trave med torkad gäddfisk, åtminstone
en 60- 70 cm hög och gott över metern bred.
Ibland torkades även abborrar, men det var mera sällsynt. Löjan
togs i lektiden, vilket skedde ungefär i lövsprickningen. Den
gick då upp i åar och bäckar ibland i så tjocka stim, att man
kunde fånga dem med händerna. Löjfångsten tillgick emellertid
så, att man byggde en dammarm från vardera stranden till mitten
av bäcken, där en öppning gjordes, var i man placerade en sådan där
förut omtalad spömjärde. Sedan vadade man ut i bäcken för att
skrämma fisken att gå in i mjärden. I regel tog man stora fång-
ster, fast det var ju ett förskräckligt knäp att sitta och rensa
kanske flera hundra små decimeterlånga fiskar. Man brukade sällan
göra mer än en sådan fångst, ty man tog den ej så mycket för ma-
tens skull, som för nöjet att fånga dem. Så även med mörten, men
det var dålig matfisk, så den mörten man fick i lektiden gick mest
till djurföda, undantagandes det som förut omnämnts angående denna
fisk.

I en tjärn fanns även laxöring, men man lyckades sällan få
mer än ett par ~~tre~~ styck. så den tjärnen var ej så mycket anlita-
d för öringsens skull, då den ej innehöll annan fisk.
Det ^{kunde} även hända att man slog sig tillsammans flera stycken för att
fiska längre bort belägna fiskevatten. Man kunde då bli borta
flera dagar, beroende på fiskelyckan. Antingen låg man då under
bar himmel vid en eld, eller tog man logi i någon kolarkoja, om
sådan fanns i närheten.

Hemförslingen av fisken skedd medelst näverkontar eller
'stickkärsor', en slags stora korgar av spån med färslor. Vid
närmare belägna vatten nöjde man sig med antingen en större burk,
eller ock trädde man upp fisken på vidjor och bar. Då man tog
löja eller mörten i lektiden brukade man bära fisken i den mjärde
man fångat den i, ty man brukade få så mycket på en gång, att man
just aldrig tog mer än en fångst.

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

Vid fiskeutflykter längre bort, där man beräknade få stanna en eller flera dagar, tog ^{man} med salt för att salta fisken, så den ej skulle bli skämd innan man kom hem. Bröd och potatis kunde även medtagas. Sovlet räknade man med få ur sjöarna. Man kokade fisken i medhavd liten gryta, eller stekte den på glöden. Hadde man en fläskbit med, så stekte man fisken i något passande kärl, ett burklock t.ex. Sällan gjorde man sådana längre turer ensam. Då man brukade vara flera, så hadde man 'fiskvatten' med sig som man brukade kalla medfört bränvin.

En gång gjorde några personer upp om en fiskefärd till ett flera mil avlägset fiskevatten. Emellertid tog de miste på vägen och kom aldrig fram. Så här berättaren av deltagarna om resan:

vi jék i tre dagar a ent kom fram, so vi
fästog at vi got vils. man da kveta os for vi
had feskvatn må os, so vi tog säka löngt
a ät a dräk so läng vi had nö kvar, a sän
jék vi tebäka, man vi fiska i ät gör
a vandräg vi kām tē, so vi had e dūkti fesk-
sip vār a en ä os te vi kom hēm, vi tād ent
ēm vās da jék, an di trād alihöp at vi ha
vēr fram. da ha nok gāt ~~seter~~ bāt
om vi int ha smāk for mīk a ^{da} där fesk-
vatne vi had må os, da va dā som jōch at
vi kūt a vāgon. — fesk-sip = fiskar uppträdda på
en vidjeklyka. ver= varit/

(bränn-
vin)

(bränn-
vin)

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960

VRML. GUSTAV ADOLF

Fgl. M 25

buken och inälvorna skrapades ut med kniv. Sedan skars huvudet av. Därpå sköljdes fisken i vatten och saltades. Somliga brukade fjälla fisken före rensningen. Andra åter fjällade ej någon sort ~~affisk~~ av fisk. Gaddor rensades på samma sätt. En del flådde av skinnet, andra lät det sitta på och ^{del}avlägsnades först vid kokningen. Många kokte även gäddhuvudena, som man ansåg särskilt goda. Älen och laken behandlades på unge fär liknande vis, utom att man ej tillvaratog huvudena. Det bortrensade kallades (fisk) tassel, *tässel, täsle, täsler, täslogra* och kastades antingen bort, eller gavs åt höns och svin.

*Med apples @
avses a (æ).*

Vid de tillfällen då man torkade fisken, fläktes den och lades efter lätt saltning att soltorka på hällar, bräder, sofflock eller vad som bäst passade och fanns tillgängligt. Saltningen av fisk, var en smakfråga. En del ville ha fisken hårt, andra lätt saltad.

Tillredningen av fisk i hemmet var mycket individuellt. På en del håll koktes alltid fisken och äts. Andra kunde variera med stekning i panna i fläskflott. Det funnos även de som, när man torkade småfisk, åt den torkad, utan någon annan tillredning, till bröd eller potatis.

Utom den fisk man fångade i sjöarna, var nog sillen den mest använda fisken i hushållen. Det var den vanliga vardagsmaten både hemma och i matsäck. Sill åt man till vaje mål nästan. På morgonen åt man rå, rensad sill till vällingen. Middagen var det ofta stekt, kokt eller halstrad sill. Kvällsmålet var antingen rå sill och vattgröt, eller potatis och kokt eller stekt sill.

Förr, när de gamla hyttorna gick, fick man ta ut proviant på bruksmagasinen och enligt gamla motböcker tog man ut en tunna sill varje månad, så att det var huvudrätten är tydligt. Än i dag (1960) säljes mycket sill av affärsmännen. Man tycker att det är det billigaste och mest lättlagat av maträtterna. Förr, då fanns ej sill att tillgå utom på bruksmagasinen och i Filipstad, på ~~1880~~ 1880-talet fanns emellertid sill att tillgå på närmare håll, enligt annonser i almanackorna. En handlande Brandin, vid Gustavsfors bruk, annonserar sålunda att "Äkta norsk fetsill" fanns i affären. Så småningom växte affärer upp litet varstans och det blev lättare att få både sill och andra livsförnöden-

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

heter, men det kostade pengar. Fisken i sjöarna fick man ju gratis unfantagandes tidsspillan och arbete. Enligt en gammal motbok från 1847, kostade sill 8 riksdaler riksgälds för $\frac{1}{2}$ tunna vid Uddeholmshyttan och enligt vad motboken utvisar, togs en halvtunna regelbundet ut varje månad utom sommarmånaderna. Det troliga är, att man då fiskade i närliggande vatten så fort man fick någon ledig tid.

Lakskinn, och troligtvis ålskinn, ifall man lyckades fånga en någon, användes till klarskinn till kaffet (som ännu i dag brukas av en del.) och även pisksnärter. Detta var dock troligast att det var ålskinn som därtill användes. Klarskinn till kaffe, brukade man köpa av varandra eller få eller låna, om någon var utan.

Jakten spelade även en stor roll i hushållningen. Kanske större än fisket på grund av att man även jagade pälsbärande djur för skinnets skull och kunde erhålla en bra slant för ett vackert skinn. Mårdskinnen stodo alltid högt i pris, men de voro svårtillgängliga. Fick man tag på ett mårdspar, kunde man hålla i flera dagar för att försöka fånga mården. Ibland lyckades det, ibland fick man trots stora bemödanden ingenting. Utterskinn, Grävling- och Lekattskinn togs även, men de betingade just aldrig några högre priser. Det som lockade mest att fånga för skinnets skull, var nog räven. Både för skinnets skull och för hans påhälsningar i gårdarna där han knep sig hönsstek alltemellanåt, gjorde det till en prestigesak att ~~fångax~~ överlista och fånga honom. Skinnen var vackrast på vintern, varför man den tiden mest jagade honom. Det var huvudsakligen med sax och lämplig åtel man försökte ta den. Även brukades att "vaka på räven," som det hette. Det tillgick så, att man brukade hålla till i ladugården med geväret och ha en åtel ett stycke utom den s.k. dynggluggen, i vars dörr man gjort ett par små hål, ett för att se igenom och ett att sticka bösspipan genom då man skulle skjuta. Ötaliga äro de berättelser om sådana vaknätter, där räven i de flestafall avgick med segern och åteln. Det var ett talesätt, att räven gick fram till åtel på förnatten när det var nedan och på efternatten när det var ny. Först på nea å sist på ny hettedet. Många gånger hände det, att jägarn satt i ladugården nästan till morgonen utan att ha sett en skymt av någon räv, men så fort han gått in, kom räven och tog

1) 1911 betalades 80 kr. för ett ej prunat mårdskinn

åteln. För att lura räven, brukade man gå två stycken till ladugården på kvällen, varvid den ene bar den andre på ryggen. Vid ladugården gick den ena tillbaka, så att räven trodde att man gått in tillbaka, ty man höll före att att han gick och rekognoserade kring gården först. Ibland försökte man gå baklänges till ladugården, för då trodde räven att ingen var där, när spåren låg ifrån. Men i nio fall på tio, avgick Mickel med segern.

Två gubbar hadde gjort upp att vaka tillsammans en natt. Ena frampå natten sade ena:- Vi går in å koker oss kaffe, fe hanvillla var dryg. (dryg- dröjsam, dröjde länge innan han kom.) Sagt och gjort. Gubbarna gick in och kokade kaffe och drack även några kaskar, samt togo flaskan med till ladugården där den avsmakades så flitigt att gubbarna började på att sjunga. Men, -Då kom räven som de även lyckades skjuta. Man fick 60 kr. för skinnet då, så de gjorde sig en bra förtjänst, efter den tidens penningvärde.

För köttets skull ju mängdet vilt, men mest förstas var det älgar som var det mest eftertraktade bytet. Att det var tjuvskytte, var det ej någon som brydde sig om. Ej heller var kontrollen så sträng. Det hände ibland att skogvaktaren var en av kompanjonerna i gänget som jagade älg. Blev det någon gång rapporterat, gjordes visserligen undersökning, men det blev mest som en formalitet, såvida ej särskilt graverande omständigheter förelägo. Blev någon dömd, blev domen några kronors böter och köttet ansågs förverkat såvitt det ej längesedan var uppätet. Ja, man satte rent av en ära i att kunna lura myndigheterna i älgskjutningsmål. En person, 'Kasper ve Storsjön', var en av de större tjuvskyttarna. Oaktat nästan klara bevis, lyckades aldrig länsman eller domare få någon sak med Kasper.

Bland det övriga viltet som jagades för köttets skull, var hare, orre och tjäder. Dessa togos mest med snara och giller fast även gevären kommo till användning ibland av dem som voro skyttar. De föraktade sådana fångstmedel som giller och snaror och tyckte det var mer sportmannamässigt att jaga med gevär. Man jagade även grävling vilkas skinn man använde till lock på skinnväschor och även ibland åt köttet, Grävlingfläsk, som det kallades. Det hadde dock en ytterst obehaglig lukt, men det påstods, att genom att grundligt urvattnas och behandlas med bränvin oc kryddor,

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

Kött

II

den vidriga lukten och smaken kunde tas bort och göras ätligt. Längre tillbaka i tiden funnos även rikligt med lodjur i skogarna. Dessa jagades för den skadegörelse de ställde till med fåren som voro på bete i skogen. 'Göpa,' var lons namn i språket. En gumma som misstänktes snatta får och slakta fick gå under benämningen 'Göpa.' (

Ändå längre tillbaka, funnos ju både björnar och vargar som jagades - vargen för dess skadegörelse och ansedd fara för folk, Björn, för samma och även får dess skinn och kött. (Björnfläsk) Ännu 1934 fanns i Avradskärn, en liten by på gränsen mellan Gustav Adolfs socken och Dalarna, en gammal person, som kunde berätta om varg och björnjakter han deltagit i. På hans mynnyningsladdare hade han på ena sidan kolven en skära för varje björn han skjutit och på andra sidan en skära för varje varg han tagit avdaga och den sidan var full av skäror, medan 'björnsidan' uppvisade blott någr stycken. Gubben var då - 1934 - 90 år gammal, men fullkomligt vital och kunde berätta mycket om forna tiders jakt. Han levde dock endast ett par år efter och dog 1937 eller 1938.

Jakten och fisket bedrevs huvudsakligen för att samla förråd. Man väntade sällan tills maten var slut, utan bedrev dessa näringsfång så, att det aldrig fick gå i 'sko' (bli slut) utan att man hade dessa matvaror att ta till, då det blev slut på övrig mat. Därför hadde man åminstone bössan med på alla resor man gjorde för det kunde hända att något villebråd dök upp när man minst anade det. Var det icke något matnyttigt, så kunde det hända att det var något djur vars skinn man kunde avyttra och få någon slant för skinnets och på så vis hjälpa upp finanserna i hemmet.

^e
Orr- och tjädrleken på vårarna var något som man aldrig försummade. Dessa jakter bedrevs mera som sport än för födans skull. Man ansåg det vara en konst att komma inom skotthåll för spelanorror och i synnerhet tjädrar, en konst, som endast gamla drivna jägare behärskade. För orrleken, som skedde ute på mossar, byggde man sig riskojor där man låg och vakade tills fåglarna kommo och voro som mest i spelartagen, då man kunde skjuta så många man ville

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

ville och fick ibland så mycket att man fick bära hem i flera omgångar. Så även med tjäderna. Det hände att en driven tjäder-skytt kunde ha med sig en sju-åtta stycken hem och ändå ha gömt några för vidare hämtning. En sak som var bidragande, var, att det var oerhört gott om vilt av alla slag i de stora orörda skogarna, i motsats till nuförtiden.

I hemmen tillvaratogs viltet så, att man saltade ner köttet i träkar, som förvarades i visthusboden, litet mera undandolt förstås. Var det fråga om stora mängder, saltades det ner och gömdes ute, nedgrävd på något ställe därifrån man kunde hämta efter behov. Ifråga om älgkött, hadde man det t. o. m. nedgrävt i träkar i gödselstaden, där det ansågs säkert dolt vid en eventuell undersökning efter tjuvskjuten älg. Hadde man gott om viltkött, kunde man även låta någon säker granne få någon smakbit. Sin jaktkamrater kunde man bjuda att komma och delta i måltiden på färskt vilt, när haft lyckan med sig.

I det stora hela ansågs nog köttet av skogsvilt något förmer, än kött av boskapen. Detta kanske på grund att ~~man~~ fick lägga ned större möda för att erhålla det, samt att det låg en viss spänning i fångsten och förresten hela den tid man hadde något hemma, ty det var ju i alla fall förbjudet kött, om icke kontrollen var så stor.

Något annat än det matnyttiga på viltet, togs sällan vara på. Enda undantaget var väl skogsfågel, där man tog tillvara dun och fjädrar till bolster och kuddar, vingarna att sopa hop mjöl med. Man har även tillvaratagit stenar ur tjädernas kräva, att taga bort smolk ur ögonen med, men bättre för ändamålet sågs stenar som brukade finnas ibland, ehuru mycket sällsynta, under skalet på kräftor. Dessa förvarades mycket noggrant, men kunde lånas ut, mot försäkran att snarast möjligt få dem tillbaka.

De villebräd som funnos och jagades voro: Björn, varg, Lo, (förr) Älg, Hare, Grävling, Mård, Räv, Utter. Någon enstaka gång Ekorre. Av fåglar snarades, gillrades eller skjöts: Orre, Tjäder, Järpe, Lom, And. Kräkor, Skator, Hökar skjöts för skottpengarnas skull, som emellertid blott utgjorde några ören pr styck.

De fiskarter som funnos voro: Gädda, Aborre, Sik, Mört, Löja, Lake, Ål, Öring. Rödning (fanns eller finns blott i sjön Stora Ullen.)

x an

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
VRML. GUSTAV ADOLF
Frgl. M 25

Älg: alg, älgon, älgar älgora. m.

Räv: räv, räven, rävar, rävara m.

Hare: här, härn, härer, härerä m.

Mård: mäd, mäden, mädar, mädärra, m.

Björn: björ, björn, björar, björärra, m.

Varg: varg, värjon, värjar, värjora. öhu, öhuon, öhuar, öhuora m.

Utter: öttor, öttön, öttor, öttorra m.

Ekorre: ikör, ikön, ikörar, ikörärra m.

Järv: filfräs, filfräsn, filfräsar, filfrärra. m

Grävling: grävling, grävlingen, grävlingen, grävlingora m.

Lekatt: lekät, lekäten, lekäten, lekätörra m.

Lo: göp, göpa, göpar, göpörra f.

Tjäder: fjärän, fjäränen, fjäräner, fjäränörra. m.

Orre: ör, ören, örer, örra m.

Järpe: järp, järpen, järpar, järpörra m.

Lom: lom, lömn, lömr, lömörra m.

And: an, ana, anar, anra. f

Kräka: kräk, kräka, kräkar, kräkörra f

Skata: skät, skäten, skäten, skätörra f.

Hök: *hök, höken, hökar, hökare m.*
 Gädda: *gädd, gäda, gäddar, gäddor f.*
 Abborre: *äbör, äbör, äbörar, äbörare m.*
 Sik: *sik, sikon, sikar, sikare m.*
 Mört: *mört, mört, mörtar, mörtare m.*
 Löja: *lög, löga, lögar, lögar f.*
 Lake: *låk, läken, läkar, läkare m.*
 Ål: *äl, äl, älkar, älare m.*
 Öring: *öring, öringar, öringar, öringar m.*
 Rödning: *rödning, rödingar, rödingar, rödingar m.*
 Elritza: *(gör)kud, kudar, kudar, kudar m.*

(Denna fisk togs att användas till agn vid mete..)

Fångstmedel vid fiske var nät, (med 'puls'.) för gäddor, finmaskiga nät för småfisk, mjärddar, ('kuper.') mete, Ståndkrok, Svirvel. (drag)

Snaror, giller, rävsaxar och gevär, var de medel varmed man jagade och fångade viltet.

Olaga jakt förekommer nog än i dag, fast isynnerligt liten omfattning. Den skärpta kontrollen gör nog sitt därtill.

Finnmossen den 3/5

1960

VRML.
 Sten Larsson
 24411 .slsals Uppsala
 1960 GUSTAV ADOLF
 24411

ULMA 24411. Sten Larsson. 1960
 VRML. GUSTAV ADOLF
 Frgl. M 25